

АСБ бар баланың бейімделу ерекшеліктері мектептегі оқу жағдайларына.

Аутизм спектрі бұзылған баланы (АСБ) мектеп ортасына бейімдеу уақытты, шыдамдылықты және нақты құрылған қолдау жүйесін қажет етеді. Бұл процесте ата-аналар баланың эмоционалды әл-ауқатын қамтамасыз ету және тәрбиешілермен ынтымақтастық жасау арқылы шешуші рөл атқарады. Мектеп ортасына бейімделу АСБ бар баланың қатты күйзелуіне әкелуі мүмкін. Ол бірден бірнеше өзгерістерге тап болады: жаңа орта, ересектер, балалар, кесте, талаптар. Бұл көбінесе мазасыздықты, оқшаулануды немесе керісінше шамадан тыс қозуды тудырады.

1. Қауіпсіздік сезімін бұзу

Мектеп-үлкен, шулы, адам көп жиналатын кеңістік. АСБ бар бала үшін қатты дыбыстар, көп балалар, жаңа иістер және жарқын жарық сенсорлық шамадан тыс жүктеме болуы мүмкін. Ол құлағын жауып, бұрылып, сыныпқа кіруден бас тарта алады.

2. Қарым-қатынастағы қиындықтар

Бала әлеуметтік ережелерді түсінбеуі, көмек сұрай алмауы, мұғалімнің өтінішіне жауап бермеуі немесе көзге көрінбеуі мүмкін. Бұл оның қарым — қатынас жасағысы келмейтінін білдірмейді-бұл дағдыларды игеру үшін оған көбірек уақыт пен қолдау қажет.

3. Нұсқауларды түсінудегі қиындықтар

АСБ бар көптеген балалар күрделі немесе дерексіз нұсқауларды бірден түсінбейді. "Мұқият болыңыз" немесе "дайындық уақыты келді" сияқты тіркестер нақты визуалды немесе физикалық белгілерсіз түсініксіз болуы мүмкін.

4. Төмен икемділік және ауысу қиындықтары

Жоспарды өзгерту, әрекетті өзгерту немесе сабаққа қоңырау шалу қатты реакция тудыруы мүмкін: қыңырлық, дабыл, наразылық. Бұл уақыт пен ішкі ұйымды қабылдау ерекшеліктеріне байланысты.

5. Өзін-өзі реттеудің бұзылуы

Бала импульсивті әрекет ете алады: сыныпта жүгіру, тербелу, үстелді қағу, заттарды тарту. Бұл ішкі шиеленісті жеңуге немесе артық қозуды қалпына келтіруге тырысу. Бейімделу-бұл жедел процесс емес. Бірақ ересектердің қолдауымен бала мектепте өзін тыныш, сенімді және қауіпсіз сезінуі мүмкін.

АСБ бар балаға мектептегі оқу жағдайларына бейімделуге қалай көмектесуге болады?

1. Дайындықты алдын ала бастаймыз

- Мектеп ғимаратын, сыныпты, дәретхананы, асхананы көрсетіңіз — балаға кеңістікті болжауға мүмкіндік беріңіз.
- Күннің қалай өтетінін айтыңыз: "алдымен сіз партаға отырасыз, содан кейін Әли мұғалімі сәлем береді"
- Көрнекі белгілерді қолданыңыз: мектеп фотосуреттері, пиктограммалар, қадамдар кестесі.

2. Түсінікті құрылым жасаңыз

- АСБ бар балалар үшін бұдан әрі не болатынын білу маңызды.
- Нақты ережелер, күн тәртібі, рәсімдер (мысалы, күн сайын бір жолмен сәлемдесу) тұрақтылық сезімін береді.
- Таймерлерді, құм сағаттарын, көрнекі еске салғыштарды қолданыңыз: "жақында өзгеріс болады", "5 минут қалды"

3. Сыныпта қолдау көрсетеміз

- Мүмкін болса-мұғалім-ассистенттің болуы балаға мектепте жүруге, тапсырмаларды орындауға, қарым-қатынас жасауға көп көмектеседі.
- Нұсқаулар қысқа, нақты және визуалды материалға сүйенуі үшін мұғаліммен келісіңіз.
- Тапсырмалар арасында "ауысуға" уақыт беру маңызды.

4. Мазасыздық деңгейін төмендету

- Балаңызға өзімен бірге зат-жайлылық (ойыншық, доп, көрпе) алуға рұқсат етіңіз.
- Қажет болса, тыныш бұрышта немесе сенсорлық аймақта демалуға рұқсат етіңіз.
- Мектептен кейін-ең аз жүктеме оқиғалары. Қалпына келтіруге уақыт беріңіз.

5. Қарым қатынас пен әлеуметтенуді қолдаймыз

- Баланы бірден белсенді дос болуға мәжбүрлемеңіз-оған уақыт қажет.
- Оған негізгі сөз тіркестерін үйренуге көмектесіңіз: "сізбен ойнай аласыз ба?", "Мен мұны қалаймын"
- Едома жақсы жұмыс істейді:" Сен мұғалімсің, мен оқушымын","өзгерісті ойнайық".

6. Мектеппен ынтымақтасамыз

- Мұғалімдерге баланың қажеттіліктері туралы айтыңыз: сенсорлық ерекшеліктері, күшті жақтары, жауап беру тәсілдері.
- Кері байланыс үшін "бақылау кітабын" немесе күнделік жүргізуді ұсыныңыз.
- Педагог-психолог, логопед-мұғалім, дефектолог-мұғалім-бұл балаға ыңғайлы білім беру бағытын құруға көмектесетін қолдау.

Сіз балаға деген сенімділіктің негізгі көзісіз.

Мектепке ауысу-бұл үлкен өзгеріс, тіпті егер бала оны сөзбен жеткізе алмаса да, ол сіздің эмоцияларыңызды қатты сезінеді. Сіздің сабырлылығыңыз, оны қабылдау және оған сену — бейімделудің күшті ресурсы.

Жалпы ұсыныстар:

- Балаңызды **басқалармен салыстырмаңыз** — ол өз қарқынымен дамиды.
- **Кішкентай жеңістерді** атап өтіңіз — бүгін мен сыныпқа көз жасынсыз кірдім, ертең дәптерді өзім аштым.
- Балаңызға **түсінікті шеңбер мен болжамдылық** беріңіз-бұл алаңдаушылықты азайтады.
- **Мұғалімдермен** серіктес ретінде **сөйлесіңіз** — кінәлі емес, бірлескен шешімдер іздеңіз.
- **Психологпен байланыста** болыңыз — тұрақты кездесулер динамиканы бақылауға көмектеседі.

Ең бастысы-сіз жалғыз емессіз.

Бейімделу қиын болуы мүмкін, бірақ сіз бұл жолда жалғыз емессіз. Көмектесуге дайын мамандар бар: мектеп психологы, логопед, дефектолог, тьютор. Ең бастысы-сіз, баласын жақсы білетін ата-ана. Жол әрдайым түзу болмасын, бірақ алға жасалған әрбір қадам-бұл жетістік.

Сіздің сүйіспеншілігіңіз, шыдамдылығыңыз және балаға деген сеніміңіз оның табысының негізі болып табылады.

Психолог: Любимова Л.Т.